

REGÉLŐ.

PESTEN vasárnap szeptember 13^{kán} 1835.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díjja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben. A' szerkezői hivatalban évnegyedenként 's képek nélkül is válthatni példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p. p.

ORSZÁG- 'S NÉPISMERTETÉS.

E s z t e r g o m. *(Folytatás.)*

Az atyja nyomdokit hiven követő Imre királyt országlása elején Endre testvérének nyugtalankodásai elfoglalák ugyan; de alig hogy Jób, ki Palesztinába fogadott utját illy körülményekben félre tévé, 's Endrét II. Incze pápa által meginteté, 1198-ban Imre az eddig királyi tulajdonú esztergomi várat és a' még tökéletességre nem hozott királyi lakást azon feltétellel, hogy azt a' szükség idején ismét által engedni tartozzék, Jób érseknek ajándékozá; a' tűz által elemésztett okleveleket, az előbbi királyoktól és atyjától adottakat, megújítá és megerősíté. Imre adá Jóbnak legelőször a' pénzüri hivatalt, és az ezzel járó pénzürdíjt (Pisetum) a' selmeczi bányákban találtató aranyokból, valamint neki és a' fő káptalannak engedé a' vár tere egész jövedelmét is, 's mind ezeket nyilvános oklevelekkel örökité. — Jóbnak és a' fő káptalannak birtokába jutván az esztergomi vár 's terének jövedelme, új fényre emelék azt; 's midőn az ország gondjaitól mentten, magokat a' szent borzalomtól elfogultan békeölébe helyezteték, egymást felváltó szolzmák ajtatos melodiája közt imádák a' mindent alkotónak nagy hatalmát, 's isteni áldás követé minden részről a' hazájok és királyjok iránt hiv főpásztorokat. Midőn pedig a' szükség úgy hozta magával, 's a' hazát ellenfél bolygatá, azon kezek, mellyek nem rég a' tömjén füstje közt szórták áldásaikat, kardot rántának a' kereszténység ringató nyugalma kivivni. Egy győzelem, egy királyi koronázás se mult-el ezentúl, hogy javaik ne szaporodtak volna. Így cselekedett 1218 végén Endre király, midőn a' szent földről visszatérte után János esztergomi érseket Pográny helységgel (Nyitra vgye), a' fő káptalant pedig néhány erdélyi telkekkel ajándékozá meg. Nem különben tett hazánk második atyja IV. Béla is, ki Robert érseknek (1239), a' mindenki által annyira ohajtott fijának Istvánnak születésekor végbe vitt kereszteltetése emlékeül, minden érseki jogait és javait tárgyazó okleveleit megerősíté; később pedig az érseki város építését megengedé. De minthogy nem sokára meghalt, Ro-

bert követőjének a' királyi udvarban neveltetett Mátyásnak adá ezen hatalmat, kit iránta királyi szeretetének nyilvánítására IV. Béla magyar ország primásának nevezvén Pooh és Földemessel megajándékoza, a' primási alattvalókat pedig minden vámfizetéstől fölmentette.

Véget vete azonban mind ezen örvendetéseknek amaz évkönyveink leggyászosabb 1241. esztendejének bekövetkezése, midőn az ország veszélyén aggódo Béla minden érseket és püspököt fölszóllita a' fél-magyar országot rövid idő alatt árvizként elborító öt száz ezer kóbor és mindent szétduló dühödt tatár sereg megalázására. Mátyás esztergomi érsek se késett hon védelmére gyűjtött seregével az összejövet ponthelyén Pesten megjelenni; honnét midőn a' kétségeskedő 's tulságos vitákkal időt vesztegető ország nagyjaival kiindultak, a' Sajó vizéhez közel állapodtak-meg, hol az előszer nyert vakító győzedelmen elkevélyedvén, midőn a' másodszori ütközetre szunnyadozásaikból késedelmesen ébrednének, némelly mocsáros helyen körülvétetvén a' nyilak zápora által majd minden jelen volt ország nagyjai — ezekkel Mátyás esztergomi érsek is — utósó csep véröket a' hazának megtartásáért onták-ki; maga a' király is kevés övéivel alig tudá menekedni a' pogányok dühétől. Szétduult azután mindent, és öldöklő fegyvereivel nem kegyelmezett senkinek a' bősziült tatár sokaság; 's minek utána 1242-ik nyáron egész felső magyar országban mindent, mi utjában volt, tüzzel vassal emésztett, rontott, rablott és ölt volna, Esztergomnak szét rontására (minthogy a' Duna akadályára volt) a' telet várá-be. Bekövetkeztvén a' hideg napok, az erős hűdeg és sok hó által (mi már több év óta nem történt) a' Duna befagyott, 's a' Tatárok Párkány részéről vertek tábort. Minthogy pedig Esztergom az akkori magyar városok legnagyobbika és gazdagabbika volt, az előkelő családok közül igen sokan vonták itt meg magokat, kik elegendő rendelést tettek ugyan védelmökre, míg az alatt a' hideg nevedése által az erősebb zaj a' jégtöréssel szüntelen foglalatoskodó gyalogok erejét felül haladá, 's a' Duna egészen befagyott. Mivel azonban a' tapasztalatlan Tatároknak nem volt elegendő bátorságuk a' jegen átjönni, csalárdsággal tettek próbát az átmenetelre. Lovakat t. i. több napig minden őrizet nélkül a' Duna partján hagyák szabadon, magok pedig hátrább vonulva kémlelék-ki a' jövőndőt. Látván a' mieink, hogy a' Tatárok elmentek, azonnal az ide 's tova kóborló lovakat a' jegen egyenként átvezették. Alig vevék ezt észre a' Tatárok, bátran a' jégnek rohantak, 's rövid idő alatt az egész város külső falait elboritá a' pogány csoport; 30 faltörő gépelyeiket a' bástyáknak szegezék, és a' veleik hurezolt foglyokkal faágakat hordattak, mellyekkel, és

a' földdel tömött zsákok behányatásával, az éjjel nappal foglalatostkodó városiak sánczait betöltötték, nyilak és kövek záporával pedig a' fatornyokat elrontották. Erre a' városban nagy zavar támadt, 's a' lakosokat, kik magokat gőgjökben győzhetleneknek tarták, rémülés fogá-el: a' külváros fa házait meggyújtották; aranyat ezüstöt, posztót, ruhákat, 's más drágaságait a' földbe rejték-el; magokat pedig a' belső város palotájiba vonták-meg. A' Tatárok észrevevén kijátszatásukat, 's nyerendő kincs után vágyó szomjok felingerülvén, az egész várost úgy körül állák, hogy a' benn levők egyik félről se nyerhetének menekvést. — Ekkor a' Tatárok elkezdének mindent rontani; a' város palotájáig betörvén ezeket szétduzták, és minden személyválogatás nélkül öregeknek úgy, mint fiataloknak, vérökben föröszték öldöklő fegyvereiket. Háromszáz nemes származású asszonyi személyek egy palotába szorulván, midőn már nem vala életök fenntartására reménység, czifra ruhájikba öltözködve *) férjfiassal elszántsággal kimenvén Esztergomból magokat a' fő tatár Khánnak, Bathusnak, sátorába vezetteték, 's hatalmába ajálkozva életök megtartásáért esdeklének: de a' köszívű fővezér kincsre inkább, mint pusztá könyörgésre, vágyó lelkétől vonzatva az üres kezekkel elejébe járult asszonyságokat ruhájiktól megfosztatván, kegyetlenül mindnyájokat lefejezteté, és így a' kérést, könyek özönét, gőgös indulatot a' magok megalázásával miben sem hajtó dühödt pogányok tulajdon megvakított bősziúságokban kóborolva fürödtek az ártatlanok vérében, 's mindent, mi elejekbe jött, rontottak, szaggattak. Elrontatván és égettetvén a' városnak minden házai, egyedül azok maradtak épen, és életben, kik a' spanyol születésű Simon **) vitézsége által bevehetlenné tett várba vonhatták-meg magokat.

1243-ban IV. Béla a' keresztes sereg örökődése mellett vég pusztulásra jutott országába visszatérvén, minden gondját ennek helyreállítására, népesítésére és az árvaságra jutott püspöki székek betöltésére fordította. A' Sajónál elesett esztergomi érsek helyébe V a n

*) Így említi Petheő Gergely. De Bél Mátyás kéziratában azt mondja, hogy leeresztett hajakkal, és szétépett ruhákkal mentek ki a' tatár Bathus elejébe.

**) Ez Imre király idejében Mihály testvérével, az egész világon akkor legszebbnek tartott hugával, és Bertram unokájával, Constantia aragoni király leányával, a' leendő magyar királynéval, jött ide, és első letelepedése helyét, spanyol országi váraik legderekabbikának emlékeül, Bojotnak (most Bajóth) nevezé-el. Vitéz tehetségeiket Imre és 4-ik Béla több adományokkal, így 1243. Csenkével, ajándékozta meg. Kéza Simon Chron.

c s a Istvánt nevezé-ki. Minthogy pedig Esztergom egész fényétől megfosztva dűledékeiben hevert, Béla legelőszer is a' várost fallal kerítetté-be; azután pedig házakkal és lakosokkal látá-el. Szent Ferencz rendű atyák számára, kiket 1240-ikben fehér zászló alatt nagy pompával Esztergomba vezetett, roppant templomot és kolostort építtete; a' vár kijavíttatására pedig több lakosokat szállítá-föl. Minthogy azonban e' végett különféle viszálykodások támadtak, Béla e' részbeli szándékát megváltoztatván, a' várat — vele az ország helyreállításában hasonló szorgalommal fáradozó — Vancsa Istvánnak, és utódjainak örökös birtokába adta, ki tulajdon katonájának őrizetére bizván a' várat nagy költséggel helyre állítá, Albert basilikáját megnagyobbíttatá, és tornáczában Luczia martyr tiszteletére emelt oltárával ékesíté. De nem lehete birtokosa ezen várnak Vancsa István 1252. esztendőnél tovább; mert nagy érde-meinek megtiszteltetéséül 4-ik Incze pápa által (a' Magyarok közül ő legelőszer) a' praenestini bibornoksággal (cardinalis) tiszteltetett-meg, melly fő egyházi rangja őt Romába idézvén I. Benedek nevezetett helyébe érseknek. Nem sokára azonban Vancsa István a' levegői változást nem állhatván magyar országba tért vissza, és 1256-ban Benedek érsek által a' hit tárgyában összehívott zsinatnak, Esztergomban, mint bibornok, elnöke volt. 1270-ben, midőn Filep esztergomi érsek, utódjainak biztosítására, minden királyi adományokról szőlő irományokat rendbe szedvén Béla elejébe terjeszté megerősítés végett, alig hogy ez a' gondos fő pásztornak szándékát teljesíté, magyar ország elveszté legnagyobb fájdalmára második helyreállítóját, és így megfosztatott Esztergom is jótevő-jétől IV. Bélától. — Nagy vita támadt ugyan ezen nagy király temető helyének elhatározása felett; de végre győzött Esztergom, hova a' király hasonló nevű fija mellé az általa épített *) Ferencz szerzetesi templomban, (mellynek dűledékeire 1699. építtetett a' királyi városi kisebb — később pedig a' mostani Péter-Pál — templom) temettetett-el, hova későbbben neje Maria is tétetett. — Filep esztergomi érsek nem sokára innét elviteté ugyan basilikájába Béla tetemeit, de azokat Gergely pápa parancsolatjából a' szerzetesek visszanyerték.

Voltak ugyan Béla után Esztergomnak jótevői több királyok és érsekek is: de (a' várat kivéve, melly, mint alább fogjuk látni, Lajos és Mátyás alatt nagy virágzásban vala) előbbi fényére és nagyságára többé még se juthatott. IV-dik Bélának fija, V. István, atyjának emlékét fenntartó szándékból az esztergomi megyés tem-

*) Bél Mátyás kézírata 85. és 91. lap.

plomnak az adók két részét és Esztergom vármegyei Ebed falut ajándékozta. — A' Dráván túli tizedet a' kincstárnokok megtagadván az esztergomi érseknek, azt István oklevéllel erősítve 1272. visszaállította. Két esztendei uralkodása után 10 esztendő's fija IV. László követé őt a' trónuson; de ez a' fajtalanságoktól vezéreltetve az ország kormányzását elhenyélvén 1277. a' primás javait rongáltatá, 's más püspököket is nyomorgatott. Azonban a' két esztendei árvaságában sanyargatott érseki széket L o d o m é r nyervén-el, ez közbenjárása által Lászlót megengesztelé, 's nemcsak a' püspöki javak békével hagyását eszközle-kí, hanem minden nemes familiának szabad akaratot hagyta javaikkal az esztergomi megyés templomra rendelkezhetni, sőt még az ennek javaiban találtató arany-nak birtokában is szabad megmaradását helyben hagyta, a' primás és káptalan alattvalóit pedig bizonyos terhektől fölszabadította. De nem sokáig maradt állhatatos ezen szelidségében, 's előbbi fajtalanságira visszatérvén, erkölcstelenségének nem sokára méltó jutalmát halálával fizette.

László halála után tized napra Lodomér III. Endrét kené-föl magyar királynak, ki mindjárt koronázása után az esztergomi káptalant új oklevelekkel ajándékozta-meg, Lodomérnak pedig az országban támadt lázadás lecsillapításáért Rozsnyót — valamint Fennena királyné, Endrének neje, a' királyi tulajdonú Mochát (Mocsa) adá. Lodomér azonban IV. Miklós pápának kegyelméből kiesett, mivel a' követje által megkoronáztatott Martell Károly ellenére Endrét nemcsak királynak ismeré, hanem hatalmas pártoltatása mellett a' pápa követjének a' királyok koronázása iránti oklevelét is előmutatá. Eloszlatván azonban minden viszálykodásokat 1292-ben Lodomér Esztergomba tartományi zsinatot hirdetett. Itt véget vetvén minden békerontó akadályoknak 1294-ben III. Endrétől megnyerte: hogy az érseki város lakosai, 's a' káptalan és szent Tamás prépostságához tartozó alattvalók a' királyi városi tanács törvényhatóságai alól fölmentetvén egyedül földes uraiknak hóduljanak, 's annak rajtok hatalmaskodni joguk ne legyen.

(Folytatás következik.)

K Ü L Ö N F É L E.

Inneplés.

Halotti szertartás Thibetben. A' Thibetiek halottjait nem temetik-el, de nem is égetik-meg, mint például a' régi Romaiak; sőt bizonyos helyre teszik-kí, hol a' ragadozó madaraktól fölemésztetnek. Minden évben egy-egy halotti innep tartatik ezeknek számára. Bizonyos hajó-kapitány következőkép ír-le illy egy inneplést.

October 20-kén a' bekövetkezett éj alkalmával egyetemes kivilágítást lehet látni a' Thesooloomboo kolostor azon épületein, melyek Golgathának, azon helynek, hova halottjaikat kiteszik, legközelebbi szomszédságában vannak. A' síkföldnek mindannyi házai 's a' legtávolabb faluk, melyeket itt ott láthatánk, lámpákkal valának kivilágítva, mi ragyogó 's tündöklő nézőjátékot nyujta. Az éj setét volt; az idő csendes, 's a' sok lámpafény élénk világot terjeszte szét. A' Thibetiek ezen körülményre nagy fontosságot helyeznek; mert ha az idő borongós, 's a' lámpák szél vagy eső által eloltatnak, akkor veszedelmes dolgoknak előjeleit látják a' levegőnek ezen természetes változásában.

Igen természetes itt azon észrevételt tenni, hogy az ezen anyagos okból keletkező hatás és benyomás az azzal egybekötött első ideától függ, 's hogy a' látszólag hasonló körülmények egészen ellenkező benyomásokat szülhetnek. Európában ahhoz szoktam volt, hogy a' kivilágításokat, mint a' legélénkebb örömnél kifejezését, tekintsem. De itt ezen nagyszerű adó, mellyel a' jelenkori szülemény elődeinek áldozik, az éj setétsége, a' mély síri csend, melly csak néha szakasztaték félbe a' Nowbat vagy is trombita és czimbalom hangja által, a' harangok bús kongása, a' panaszok egyhangú ismételtetése: mind ezek mintegy kiszámítva látszának arra, hogy a' legkomolyabb önvizsgálatra nyujtsanak okot: nem is ismerék czerimoniát, melly annyira képes volna félelmet és borzalmat gerjeszteni, mint ez.

A' Thibetiek mindazáltal nem tartják magokat egyedül és kizárólag ezen külső jelekhez; ők hiszik, hogy az ezen innepi szertartások ideje alatt véghez vitt jótéteményeknek különös erejek és becsök van. Innét minden Thibeti felhatalmazva érzi magát ezen nevezetes napon a' szegényeknek alamizsnát osztogatni, 's őket minél jobban megvendéglenni.

K Ü L Ö N F É L E .

Angol-német emberkereskedés. A' Négerkereskedés, hála érette a' nagybrittanni parlamentnek, az europai tengerhatóságok által annyi mint megtiltatott: — de még is franczia, spanyol és portugál tőzsérek által folyvást üzetik. A' 20 esztendő óta még el nem ért néger férjfi Amerikában 200 — 300 talléron, a' 20—30 esztendő 300 — 500 talléron adatik-el helyben, p. o. New-Orleansban, honnét azután az ország belsejébe szállittatik. Fiatall négernek irányzatosan alább állnak becsben, 's az angol-amerikai gyarmatokban 1834-ki aug. 1-től kezdve, angolország becsületére legyen mondva, egészen megszűnt a' néger rab-szolgaság; a' nagybrittanni kormány t. i. 20 millio font sterling kárpótlást adott a' gyarmatos gazdáknak. — De ellenben egy új neme keletkezett az emberkereskedésnek, a' német-angol, mellyben egy Németnek ára sokkal kevesebb mint valamelly Négeré, valamint ezt következő tudósításból láthatni. — „Brema febr. 28-kán 1835. — Bizonyos Meiers nevű israhelita az angol törvényhatóságokkal egyességre lépett Jamaika szigetében, mellynél fogva a' német földmivelőket oda átszállítja, 's valóban a' mult ősszel közülök 550-et egyik bremai nagy hajón át is takarított. Ő minden fejtől 15 fontsterlinget kap. Jelenleg, mint mondják, hasonló átszállítással foglalatoskodik. Az említett emberek mind a' legszegényebb néposztályból valók, kiknek semmi birto-

kuk nincsen.“ — Mi nem lehet minden az emberből? Nem ugy tetszenek-e israélita uraimék, mint valódi embermentők a' legnyomósabb szükségből? Az ő ipariájok egyiránt kisegít pénz- és ember-szükségből, kölcsönzés által szintugy, mint emberkereskedéssel!

Az orrok.

Van a' philosophiai és physiologiai világban egy szörnyű előítélet, melyet tudom és tollam minden erejéből levinni kötelességemben áll. Ezen előítélet e' közmondáson alapul: „a' szem a' lélek tükre.“ — Ezen közmondás az igazságnak még csak látszatját se viseli. Ha az embert szeme után kellene megítélni, nyakig esnék a' hibák özönébe. Csak egyetlen egy példát említek. Hogyan lehetne valamelly vakot megítélni? Ezen ellenmondás elégséges lehet szemeiteket felnyitni, 's megbizonyítani, hogy a' szem egyáltalában se fontos. — Az emberi physiognomia még egy más, sokkal biztosabb és csilhatlanabb tükörrel gazdag; ezen tükör pedig nem egyéb mint azon húsdomborulat az arcban, mely közönségesen orrnak nevezetik. Orrotokról ismerem-meg, ha lángeszűk vagytok-e vagy tompák, tanultak vagytok-e, vagy buta gombák. Sőt még többet; megmondhatom nektek, ha közületek valaki költő-e vagy ügyvéd, szatócs-e vagy journalista, diplomatikus vagy harisnyakötő. Forditsatok gondot az orr theoriájára, 's meglátjátok, hogy Gall és Spurzheimnak mindannyi phrenologiai rendszerei nélkül ellehettek.

Itt következnek némelly utmutatások, melyekre ezen új tudományt alapithatjátok.

1.) Az orrok cathegoriákra osztatnak, osztályoztatnak, számjegyztetnek; kiterjedésekre és formájokra nézve a' liliputi orrtól kezdve egészen fel azig, mely mint valamelly obelisk domborul ki az emberi arczból, megkülönböztetnek.

2.) Első a' romai vagy sas-orr. Azután jönnek a' görög orrok; a' hosszúk, 's hegyesek, melyek olyanok, mintha viaszba volnának öntve. Azután a' fitos orrok. Ezeket nyomban követik a' tompa orrok, pyramis- és font-orrok.

A' romai orr közönségesen komoly és elmélkedő emberre mutat. A' görög orr finom és ravasz szellemnek tanúja. A' fitos orrot élénkség, pajkosság és szabadelműség bélyegzi 's a' t. Az orrnak ezen physical jegyeiből a' character különféle bélyegeit lehet kimagyarázni. Így például nekem, ki ezt írom, félig romai, félig fitos orrom van, 's valóban félig komoly, félig pajkos vagyok. A' többit kifejteni az olvasóra bízom. Ő észrevételek által oda juthat, hogy egy egészen új physiologiai rendszert alkothat. Elég legyen, hogy figyelmeztettünk titeket, milly keves gondot fordítottok az orra. Vannak emberek, kik hiszik, hogy ezen testrészt Isten ő felsége egyedül csak a' szemüvegért és tobákért teremtetten.

Az emberi élet hasonló a' tűzi játékhoz. Ráketák emelkednek-fel, melyek rajként csörtetve kerekeket képeznek. Illyen az emberek tette 's lénye. — Ez zsinór egyenességgel hat a' magosba mindenkinek figyelmét bámulásig vonván magára; de csak néhány pillanatig világolva elhal. Az nagynak mutatja magát, sziszeg és fúj az emberek között elannyira, hogy hatalmas szökéseket tesznek miatta; végre elpattanván gunyakacajt szenved. A' harmadik egy helyben keringve fo-

rog; nem megy tovább; világlik és szikrádzik; megáll néha; megindul, 's addig forog, míg csak hüvelybe marad. A' negyedik — ez a' bölcs — mélyen elrejtetik a' fűben, igen ritkán bocsájt-fel valamely lassú szikrákkal villogó golyót, melynek fénye jótékony a' szemnek, 's ottan létét elárulja. E' szerint játsza-el mindenki szerepét; azonközben forog tűzkerékként a' világ, 's rakéta gyanánt enyésznek gyorsan el az esztendő; sokat lármáznak és zörögnek; végre még is csak minden füst és pára! Van azonban oda fenn egy, ki a' megmaradott szikrákat összeszedi, 's belőlük örökké világító csillagokat terem.

iffj. Thoroczky László.

J E L E S M O N D Á S.

Rendeltetés. Bölcsesség.

Rendeltetésünk nem magányos élet,
'S örök komolyság, és elmélkedés;
Hanem barátság és társalkodás.
'S nem a' világi jókat megtagadni,
De józan észszel vélek élni tudni,
A' bölcsességnek jele és titka.

Berzsenyi.

Visszahozhatlanság.

Könnnyű a' nyilat ellőni,
De nehéz tegzébe annak visszajőni.

Gyöngyösi után Ká. Irma.

Szokatlan történet ereje. Rendkívüles és rémitő esetek, melyek véletlenül történnek, hatalmas erővel bírnak romlatlan szívekben a' vallási szellemnek fensőbb emelkedést nyújtani, vagy azt felnyitni; talán ez okból is szövettek egybe a' világ szellemétől a' történetek szokott folyamatjával.

Fessler.

Az öröm és élelemény, melyeket nem a' természet, hanem változás utáni nyugtalan vágy készít, állhatatlan. — Türelmesen várakozunk, és sok alkalmatlanságot szenvedünk ama sovárgva ohajtott pillanatig, melly előttünk az öröm kapuját tárja-fel: de alig érkezékmeg, már is elvesztettük, 's ujalag a' mindennapias egyformaságnak tunya folyamán uszunk odább.

B. Mednyánszky.

Aphorismák M. Szigethről. Valódi erény az erkölcsnek kelleme nélkül nem lehet; a' kettőnek rokonulva kell öszveszövédni, ha nagy, dicsó és hasznos akar lenni: különben csak bolygó tünemény gyanánt nézettetik az élet egén.

Nemesen szeretni olly ritka valami, melly nem minden kebelnek lévén tulajdona, ki azt sajátjává teheti, legközelebb áll az istenséghez.

V i s s z á s r e j t v é n y.

Magyarosan írott nevem,
Bár melly végről olvasod,
Mindig egyformán hangozva
Bizvást jól kimondhatod.

Igy nevezi teremőjét
Egy keleti nagy nemzet,
Melly honunknak hajdanában
Sok veszélyt és bűt szerzett.
R. János.

Előbbi rejtvény: S ó v á r.

Szerkezi Róthkrepf Gábor, halpiacz 86. szám.

Nyomt. Trattner-Károlyi, uri utsza 612.